

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Завальная вул. 7. — (Wilno, ulica Zawalna 7).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да
6 гадзіны апрача свята.
Газета выходзіць раз у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3
мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.
Перамена адрэсу 30 гр.

Цана абвестак:

на 1 старонцы 30 грошаў, на 2 і 3 —
25 грошаў і на 4 — 20 грошаў за ра-
док дробнага друку ў ваднай папосцы.
Жадаючыя іншых абвестак, павінны
звярнуцца да Адміністрацыі.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

Асцідніцтва ўзкоу пачынаецца.

Як ведаем, устава аб асцідніцтве і парцэ-
ляцыі Польскім Соймам прынята яшчэ прад
Новым годам. Сяньня ўжо маем загад выка-
наўчы да гэтай устанавы, прыняты Радай Міні-
страў 9.І. 1926 г. і надрукаваны ў „Dzienni-
ku Ustaw“ № 2, 1926 г. У гэтым выканаў-
чым загадзе вызначаны тыя абшары зямлі,
якія маюць быць прымусова адкуплены пад
парцэляцыю ў 1926 г., а так-жа паіменна на-
званы тыя маёнткі і абшарнікі, ад якіх на
ўспомненую мэту зямлі будуць забраны.

Абазначым тут лік зямлі пад парцэляцыю
на нашых землях.

На абшарах Акружнага Земскага Ураду
Беластоцкага будзе ўзята зямлі ў паведах:

a) Аўгустоўскім	360 га.
b) Беластоцкім	990 "
c) Бельскім	600 "
d) Сакольскім	175 "
i e) Сувальскім	170 "

Усяго 2.295 га.

На абшарах Акружнага Земскага Ураду
Гарадзенскага ў паведах:

a) Баранавіцкім	475 га.
b) Гарадзенскім	170 "
c) Лідскім	960 "
d) Нясвежскім	900 "
e) Слоніцкім	100 "
f) Ваўкавыцкім	1.500 "
i g) Валожынскім	230 "

Усяго 4.335 га.

На абшарах Акружнага Земскага Ураду
Берасьцейскага ў паведах:

a) Берасьцейскім	200 га.
b) Драгічынскім	1.000 "
c) Кобрынскім	340 "
d) Лунінецкім	240 "
i e) Пінскім	570 "

Усяго 2.350 га.

На абшарах Акружнага Земскага Ураду
Віленскага ў паведах:

a) Віленскім	350 га.
b) Ашмянскім	250 "
c) Сьвянцянскім	900 "
d) Дзісьненскім	830 "
e) Пастаўскім	200 "
f) Вялейскім	985 "
g) Маладэчанскім	495 "
i h) Браслаўскім	390 "

Усяго 4.400 га.

Калі ўсе гэтыя лічбы зложым, дык атры-
маем 13.420 га, якія падлягаюць сёлета пар-
цэляцыі на землях беларускіх і адчасьці лі-
тоўскіх.

Ня знаючы дакладна тэрыторыі ўкраін-
скай, украінскіх паведаў тут ня вылічаем.
Аднак, бяручы пад увагу, што ўкраінскія зе-
млі ў Польшчы (разам з Галічынай) большія
за беларускія і літоўскія разам бадай у разы
два, мы можам быць пэўны, што ўкраінскія
землі дадуць пад парцэляцыю ў сёлетнім го-

дзе да 20.000 га, што разам з беларускай
і літоўскай зямлёй дасць якіх да 30.000 га.
А трэба ведаць, што згодна з установай аб пар-
цэляцыі і згодна з загадам выканаўчым у сё-
летнім годзе ўсей зямлі ў Польшчы мусіць
быць распарцэлявана 50.000 га. Такім чынам
бачым, што ўвесь цяжар парцэляцыі кладзец-
ца на нашы землі (беларускія, украінскія, лі-
тоўскія), бо якіх 60 прац. падлягаючай пар-
цэляцыі зямлі будзе ўзята з нашых зямель.

Пры справядлівай рэформе рольнай з гэ-
тага належыла-б толькі цешыцца. Але веда-
ючы, хто, паводле гэтай устанавы мае права
прадусім атрымаць зямлю, мы пэўны, што мя-
сцовы беззямельны і малазямельны парцэля-
ванай зямлі бадай не атрымае нічога. Галоў-
ная мэта ўстанавы — польскае асцідніцтва на на-
шых землях.

Тут яшчэ раз пацвярджаецца тая праў-
да, што ніхто нашаму селяніну ня дасць
шчасьця, а што свой лёс трэба браць у свае
рукі. Якбы інакш выглядала гэтая „рэформа“
рольная, калі-б беларусы, літоўцы і ўкраінцы
ўсе, як адзін муж, падчас выбараў у Сойм,
аддалі свае галасы толькі на сваіх паслоў!

Дык бярэма-ж свой лёс у свае рукі. Усе
беларускія сяляне, а так-жа ўсе беларускія
беззямельныя і малазямельныя гарніцеся пад-
сыяг сваёй „Беларускага Сялянскага Саюзу“,
каб супольнымі сіламі здабыць сабе зямлю
і ў палон чужынцу ня дацца!...

3 газет.

У № 2 „Biel. Krynica“ змясьціла цікавую
статцыю, пад загалоўкам: „Dwa komunizmu“.
Дзеля таго, што статцыя гэта выражае пра-
вільны пагляд на камунізм у нашым краі, —
зьмяшчаем яе цаліком:

Прачытаўшы гэты загалоўак, можа адразу
хто падумае, што тут нейкая недарэчнасьць. Бо
ўсякі добра ведае, што на сьвеце ёсьць адзін
камунізм так, як ёсьць адна камуністычная
партыя.

Аднак я скажу, што ўсюды па сьвеце іст-
нуе, праўду кажучы, адзін камунізм, але ў на-
шым беларускім і літоўскім краі на няшчасьце
ёсьць два: сацыяльны і палітычны.

Сацыяльны камунізм — гэта ёсьць той пра-
ваверны камуністычны кірунак, які ідзе да таго,
каб завесці супольнасьць фабрычнай і зямель-
най прадукцыі (вытворчасці), а так-сама і су-
польнасьць падзелу гэтых прадуктаў (фабрыч-
ных і сялянскіх), створаных супольнымі сіламі.
Гэты сацыяльны камунізм цяпер на практыцы
прабуюць увользіць камуністы ў Расеі і гэтым
імкнунца да новага сацыяльнага ладу.

Ізноў жа палітычны камунізм — гэта ёсьць
кірунак палітычнай мысьлі тых людзей, якія не-
задаволены з палітычнага палажэньня пад Поль-
шчай і якія хацелі-б нейкай „перамены“ гэтага
пэжкога палажэньня. Ня бачачы магчымасьці ў
нутры Польшчы ў ўладзе яе палітычных сіл
і самі так-сама ня маючы такіх сіл, некаторыя
беларускія дзеячы, а нават часта сам народ
ую сваю надзею на вызваленьне пакладаюць на
тую камуністычную сілу, якая ідзе з усходу.

Гэта арыентацыя на СССР і будзе тым па-
літычным камунізмам, аб каторым мы ўспомнілі.
А цяпер пытаньне: які з гэтых двух камунізмаў
у нас мацнейшы?

На гэтае пытаньне адказ, здаецца, будзе
лёгкі: у нас мацнейшы камунізм палітычны. Як
прыхільнікаў сацыяльнага камунізму ў нас мала,
так прыхільнікаў палітычнага даволі многа.

Якія прычыны такога дзіўнага падзелу?

А вось якія. Трэба ведаць, што камунізм
сацыяльны — гэта чысты камунізм, ідучы да таго,
каб у грамадзянстве завесці поўную камуністыч-
ную праграму. Значыць, сацыяльны камунізм стаіць
за камунізацыяй усяго грамадзкага жыцця, ім-
кнунца да дыктатуры пралетарыяту, або лепш ка-
жучы: да дыктатуры камуністычнай партыі, адкі-
даючы ўсякую думку аб дэмакратызме — словам,
ідэю да зьдзейсьненьня ўсіх камуністычных
ідэалаў. На гэтакі камунізм чыста сацыяльны
ў нас ахвотнікаў, асабліва пасярод сялян, бадай
оусім няма.

Але саўсім ня тое з камунізмам палітыч-
ным. Ён мы ўжо казалі, гэты камунізм мае шмат
прыхільнікаў. А мае прыхільнікаў ватым, што
людзі спадзяюцца палёгкі не ад каго другога,
як толькі з усходу — ад бальшавікоў. Цяско-
буржуазная ўлада так уелася ў косьці нашым
сялянам, асабліва праваслаўным, што яны чака-
юць збаўленьня ад палітычнай перамены, якую
можа прынесці на сваіх штыхах расейскі ка-
мунізм.

Вось гэтая панска-буржуазная ўлада, злу-
чаная з паліцэйскім удіскам беларусаў і будзе
той прычынай вялікага папярэньня палітычнага
камунізму ў нашай старане.

Праўда, гэты камунізм абавэрты толькі на
негатыўных прычынах, але-ж усякі ведае, што
негатыўныя прычыны заўсёды маюць большае
значэньне пасярод народных мас, чым пазытыв-
ныя. Народ не ўглядаецца, што будзе далей, ён
глядзіць на бліжэйшае і шукае для сябе палёгкі.

Вот гэтае шуканьне выхаду з таго труднага
палажэньня, у якім апынуўся наш селянін і не-
навісьць да польска-буржуазнай улады і будзе
той прычынай палітычнага камунізму. І чым
большы будзе паліцэйскі удіск і зьдеек польскай
адміністрацыі, тым болей будзе развівацца ў бе-
ларускіх масах арыентацыя — на палітычны ка-
мунізм“.

Гаспадарчы аддзел.

Земляробскі крызіс.

(Працяг).

Вышэй было ўжо падкрэслена, што цэны на
збожа маюць міжнародны характар. Характар гэты
зьяўляецца вынікам міжнароднай канкурэнцыі. Між-
народныя цэны на збожа кшталтуюцца на аснове
права падачы і запатрабаваньня, прытым найчасцей
цэны ўстанаўліваюцца паводле найтанейшых коштаў вы-
творчасці.

Усім ёсьць добра вядомы 1878 год, калі Эўропа
перажывала крызіс земляробства. У гэтым годзе Амэ-
рыка, дзякуючы экстенсыўнай гаспадарцы на мала па-
трабуючых накладаў грунтах, прыслала ў Эўропу сваё
збожа, якое аказалася танейшым ад эўрапейскага
збожа.

Цана на збожа панізілася, што выклікала земля-
робскі крызіс, бо ня было рахунку вырабляць сваё
збожа, калі Амэрыка прыслала танейшае. Каб вясці
барацьбу з Амэрыканскім таным збожам, некаторыя
дзяржавы, як Нямеччына і Францыя ўводзяць мытную
абарону.

Як відаім, пры ўстанаўленні цэнаў вольная канкурэнцыя на збожжавым рынку адыгрывае пераважную ролю, бо земляробскія прадукцыі не дайшлі яшчэ да міжнародных саюзаў-сіндыкатаў (трэсты і картэлі), якія-б пачалі адпаведнай палітыкай рэгуляваць цэны.

У гэтай галіне прадукцыі прамысловай вытворчасці пайшлі далей. У некаторых галінах прамысловай вытворчасці ўжо маем чупе не абсалютны манополь (напрыклад: газа, сярнічкі і інш.). Сусім вразумелая рэч, што вытворчасць арганізаваная ў саюзы прадукцэнтаў скараці патрапіць утрымаць цэны сваёй вытворчасці на пэўнай пажаданай роўні.

Пасля вышэйпаданых агляду, выяўляючага зьніжэнне сусветных цэнаў на земляробскія тавары ў павялічаным часе адносна да цэнаў прамысловых тавараў, паройдзем цяпер да гэтага самага пытання ў граніцах Польшчы. Апрача ўжо ўспомненых дзейнікаў (прычын), якія датычаць наагул сусветных цэнаў земляробскай вытворчасці, тут выступаюць яшчэ іншыя, якія яшчэ ў большай меры аслабляюць закупную сілу земляробаў. Дарагоўля капіталу ў Польшчы даходзе да ніколі ня бывалых нормаў, уласнікі капіталаў атрымліваюць вельмі высокія працэнты. Культура польскага прадпрыемцы ў галіне вытворчасці так далёка ззду стаіць за заходна-еўрапейскімі прадпрыемствамі, што яго заробкі, выражаныя ў працэнтах на абаротны капітал і кошты самой арганізацыі вытворчасці ў вялікай меры перавышаюць адпаведныя кошты еўрапейскай вытворчасці. Тое самае можна сказаць аб самой тэхніцы вытворчасці, прадукцыйнасці працы польскага работніка і вялікім працэнтам безработных.

Далей, калі возьмем сам гандаль збожжам, то тут таксама выступае зьявішча дарагоўлі пасрадніцтва. Калі сам гандаль збожжам вымагае вялікіх коштаў і хоча адначасна мець адпаведны заробкі, то гэта некарысна мусіць адбывацца на цане, па якой гаспадар мусіць прадаваць збожжа, бо заграічны купец польскага збожжа не павысе цану на збожжа толькі дзеля таго, што польскі экспартёр палажыў вялікія кошты і хоча шмат зарабіць.

Урэшце, як прычына ўсіх прычын, а прынамсі пераважную ролю адыгрываючы прычына паніжэння цэнаў земляробскіх прадуктаў—спадку закупной здольнасці земляробаў, выступае палітыка ўраду. Негаворачы ўжо аб самой сістэме дзяржаўных і самаўрадавых падаткаў, якой мала абдуманая рацыянальная пляновасць вядома ўсім, негаворачы ўжо аб церазмерным дзяржаўным бюджэце выдаткаў, якія ўплываюць на паніжэнне закупной здольнасці земляробаў, выступае тут яшчэ палітыка т. наз. абароны „кансумента“. Пад гэтым „кансументам“ трэба разумець гарадскую люднасць: урадніцаў і рабочых фабрычных. Хаця гэтай палітыцы, якую вёў папярэдні ўрад прамысловых кругі надаюць іншае значэнне, чым мы, бо яны бажаць ў гэтай палітыцы толькі недахват абароны краёвай прамысловасці і пасыўнасць гандлёвага баянсу, аднак мусім сьведзіць, што гэтая палітыка абароны „кансумента“ была таксама шкоднай для земляробства. Пад гэтай палітыкай „кансумента“ разумею не палітыку зьніжэння цэнаў прамысловых тавараў першай патрэбы, як: абутак, адзетак і інш., на якія былі застасаваны мытныя палёгі, а палітыку оўвадама ўплываючую на паніжэнне цэнаў прадуктаў земляробства. Тым горш цяпер гэта палітыка адбываецца на земляробстве, бо ўрад ужо падняў мыта на прамысловыя тавары першай патрэбы, а нічога не зрабіў, каб паправіць інтарэсы земляробства.

Якімі матывамі кіравалася і кіруецца такая палітыка? Вярнуцца тут пад увагу прадусім кошты ўтрымання і курс польскай валюты. Пэнсіі ўраднікам і заробатная плата работнікам аблічаецца на аснове т. наз. паказніка гуртовых цэнаў, які выводзіцца што-месяц. Для вылічэння скарачанага паказніка бяруцца за аснову цэны 57 розных артыкулаў, сярод

* * *

Ой нядолячку

Каваль мне накаваў.

Горам, мукамі

Быццам сталь ўгартававу.

Не ламаецца

Мак, хоць вецер гне.

Не заплачу-ж я,

Хоць пакінуў мяне.

Сэрца вылечыць

Варажбой не магу,

Толькі думкай аб ім

Разганяю тугу.

Ты каліначка

Не раўнуйся са мной: —

Зімой мучышся,

А я кожнай парой.

Хлопцы чэпяцца

Злоснай, гордай завуць...

Дзе-ж мой мілы, дзе —

Ня відаць і ня чуць.

Сьцежка цвёрдая

Укрываўся травой,

Пад вянцом з руты

Не стаяць маладой.

Алёна.

якіх пераважную ролю адыгрываюць прадукты земляробства. Чым вышэйшы будучы цэны, тым большыя пэнсіі трэба плаціць ураднікам. Рэч ясная, што ўрад імкнецца да таго, каб выплачваць меншыя пэнсіі чыноўнікам, а затым палітыка ўраду кіруецца да абніжэння, або да недапускання да ўзросту цэнаў на земляробскія тавары.

Другім матывам урадавым гаспадарчай палітыкі нізкіх цэнаў на земляробскія прадукты зьяўляецца імкненне ўраду да ўтрымання на сталой роўні курсу польскага золата. Як вядома, золоты польскі халі лічыцца банкнотам, але фактычна не выменіваецца цяпер банкам на золата, а затым яго курс не трымаецца сьцісла вартасці золата і падкладных заграічных валют, але залежыць ад іншых прычын, як гаспадарчага стану краіны, рэальнасці дзяржаўнага бюджэту, экспартных здольнасцяў краіны, платнага баянсу, цэнаў экспартных тавараў, палітычных абставінаў, сьведасці грамадзян аб іх правах, даверы да эмісійнай інстытуды і інш. Чым вышэйшы будучы цэны на экспартныя тавары, тым лягчэй можна спасці валюту.

Апрача таго з нізкімі цэнамі сваіх земляробскіх прадуктаў лягчэй можна канкураваць на замежных рынках, можна больш павялічыць вывазны контынгент і такім чынам павышаць актыўнасць гандлёвага баянсу, што таксама падтрымлівае курс папяровай валюты.

Як відаім, польская гаспадарчая палітыка сусім не заінтарэсавана паправай земляробскай вытворчасці.

Ды маем яшчэ іншае зьявішча, якое яшчэ больш пагаршае земляробскі прадукт; ім зьяўляецца прамысловы пратэкціонізм. Каб не дапускаць да краіны чужаземных прамысловых тавараў, каб стварыць лепшыя абставіны (ўмовы) для краёвай прамысловасці, урад увёў высокія мытныя стаўкі на замежныя прамысло-

выя тавары, іншымі словамі, пачаў апекавацца прамысловай вытворчасцю. Высокія мытныя (прогібіцыйныя) стаўкі і забарона прывозу некаторых тавараў шмат паднялі ў гору цэны прамысловых тавараў у параўнанні з заграіцай.

Дзякуючы вышэй паданым абставінам, стварыліся некарысны ўмовы для земляробскіх тавараў, якія апынуліся ў далёка горшых умовах ад тавараў прамысловых. З прычыны вялікай розніцы цэнаў між прамысловымі таварамі і земляробскімі вясковая люднасць утраціла сваю сілу закупную, а затым прамысловы прадукт пазбавіўся краёвых консументаў.

І так, з адной стараны маем земляробскі крызіс, дзякуючы нізкім цэнам на земляробскія тавары, а другой — крызіс прамысловы, дзякуючы высокім цэнам на прамысловыя тавары і малой закупной здольнасці вясковай люднасці.

Адным словам, паўстае зачараванае кола, з якога трудна выйсці.

Вялікія земляробскія прадукцыі знаходзяць на гэта лекі ў павышэнні цэнаў на земляробскія тавары дарагой устанаўлення мытнай абароны на земляробскую вытворчасць. Як толькі цэны на зямельныя прадукты пойдуць у гару, падыміцца закупная здольнасць вёскі, пачне яна больш спажываць прамысловых тавараў, а ў звязку з гэтым прамысловая вытворчасць краіны з мейсца і аджыве гаспадарчае жыццё. Праціўнікі гэтай думкі ўвоў кажуць, што ад высокіх цэнаў на збожжа падыміцца кошты ўтрымання работнікаў, прамысловая вытворчасць яшчэ больш падаражае, а затым гаспадар сусім не павялічыць сваёй закупной здольнасці.

Фактычна выхадом з гэтага палажэння можа быць толькі павялічэнне агульнай сумы прамысловай вытворчасці, а такжа абніжэнне коштаў гэтай вытворчасці. Трэба, каб цэны прамысловых тавараў так многа спалі, каб земляробы маглі гэтыя тавары купіць за цану сваёй вытворчасці. Тады консумцыя (спажыванне) прамысловых прадуктаў павялічыцца, павялічыцца закупная здольнасць гаспадара. Наагул, усялякая вытворчасць толькі тады мае рацыю да расшырэння свайго поля працы, калі будзе расшырацца консумцыя, калі прапарцыянальна да яго ўзросту будзе павялічвацца грамадскі даход—даход грамадскіх масаў, у нашым выпадку (у Польшчы)—даход сялянскіх масаў.

(Канец).

А. Більдзюневіч.

Беларусы заграіцай.

Беларуская калёнія ў Празе-чэшскай.

Наша тут калёнія, каля 120 чалавек, складаецца блізу што выключна з студэнтаў вышэйшых чэшскіх школ.

З пачатку ўся беларуская студэнская сямья была досыць дружна і аднадумна, у паглядах на нацыянальна-дзяржаўнае адраджэнне беларускага народу.

Дбаючы аб нацыянальнай справе і нацыянальным гонару свайго народу, нашыя студэнты закладалі нацыянальныя гурткі і арганізацыі, выдавалі час ад часу, журналы, чыталі даклады, арганізавалі нацыянальныя вечары і г. д., адным словам, усё ішло калі не надта добра, то далёка ня дрэнна. Ва ўсіх было старанне і надзея падрасці ня ніжэй іншых нацыянальнасцяў.

Але, але... з бегам часу падплываюць і ўдзіваюцца ў спакойную беларускую сямью палітыканы, шляхцікі, гандляры і нават чужынцы, апраччаныя ў беларускія перы.

Апроч абавязкаў выплываючых з Версальскага Трактату, Польшч падпісала забавязанне адносна да народнасці беларускай, украінскай і расейскай у Рыжскім Трактате.

У арт. VII гэтага трактату знаходзім, што Польшч гварантуе асобам народнасці беларускай, украінскай і расейскай усе правы, заўважваючы свабоднае развіццё культуры, языка, а так-жа выпавненне рэлігійных абрадаў.

Канстытуцыя Рачынаспалітай Польскай так-жа гварантуе правы грамадзянам непалікам.

Гэтак прадстаўляецца праўнае палажэнне нацыянальных меншасцяў у Польшчы, фактычнае-ж палажэнне знаходзіцца ў абсалютнай супярэчнасці з міжнароднымі трактатамі.

II.

Польскі ўрад усімі сіламі прыступіў да праследвання і нішчэння беларускага школьніцтва і беларускае культуры. Палітыка ўраду напраўлена да спалінавання зямляў беларускіх і знаходзіцца ў поўнай супярэчнасці з арт. 9 Версальскага Трактату, бо беларускі народ ад якоў засяляе свае абшары і становіць там пераважаючую большасць; працэнт беларускае люднасці ў некаторых акругах даходзе да 90%. Агулам у Польшчы пасля Рыжскага Трактату знаходзіцца каля 2 1/2 міл. беларускае люднасці, засяляючай густой масай т. зв. „Kresy Wschodnie“.

Люднасць гэтая — пазаўленая школы ў роднай мове, бо школьныя ўлады ня толькі не пазваля-

Цярністы шлях беларускай школы у Польшчы.

Прапавышчы паслоў Беларускага Клубу ў справе праследвання праз польскі ўрад беларускага школьніцтва і парушэння праз гэта Трактату падпісанага ў Версаль ў 1919 г. між Саюзнымі Дзяржавамі і Польшчай, а так-жа арт. VII Мірнага Дагавору між Польшчай і Расеяй, падпісанага ў Рызе 18-га сакавіка 1921 г.

I.

У звязку з паўстаннем Польскае дзяржавы, Польшча забавязалася падпарадкаваць сваё дзяржаўнае будаўніцтва да прыяцпаў вольнасці і справядлівасці, а такжа даць поўную гваранцыю свабоды ўсім жыхаром тэрыторый, якія да яе прылучаюцца.

Забавязаныя Польшчы адносна да нацыянальных меншасцяў абняты міжнароднай умовай у Трактате між Саюзнымі Дзяржавамі і Польшчай, падпісаным у Версаль 28 чэрвеня 1919 г.

Арт. 8 гэтага Трактату гавора: „Польскія грамадзяне, належачыя да этнічных меншасцяў, рэлігійных або языковых, будуць карыстацца а такога самага трактавання, з такіх самых уставовых гваранцыяў, як і іншыя польскія грамадзяне. Гэта знача, — будуць мець роўныя правы да закладання, кіравання і кантралявання ўласнымі коштамі інстытудыяў дабрадзейных, рэлігійных, або грамадскіх, школ і іншых узагавальных уставоў, а так-жа права свабоднага ўжыван-

ня ў іх уласнае мовы і свабоднага выканання сваёй рэлігіі.

Арт. 9. У месцах і акругах, заселеных праз значную частку грамадзянамі, ужываючымі іншую мову ад польскай, Польскі ўрад у справах публічнага навучання дасць адпаведныя палёгі, каб запэўніць у пачатковых школах навучанне дзяцей такіх грамадзян у іх ўласнай мове. Гэта не перашкодае Ураду Польскаму заваясці ў гэтых школах навучанне польскае мовы, як абавязковай.

У месцах, заселеных праз значную частку польскіх грамадзян, належачых да меншасцяў этнічных, рэлігійных, або языковых, меншасцям гэтым будзе запэўнены справядлівы ўдзел у карыстанні, а так-жа прапанаваны сум, якія бюджэт дзяржаўны, гарадскі, або іншы вызначае з грамадскіх грошых на мэты ўзагавання, рэлігійнага, або дабрадзейнага!...

Арт. 1 раздзелу I гавора:

„Польшч забавязуецца, што пастанова, зьмешчаныя ў арт. 2 да 8 гэтага раздзелу, будуць прынятыя за права аснаўныя, што ніякая ўстава, ніякае распадраджэнне, ніякая дзеяльнасць ураду ня будзе мець супроць іх моцы.

Далей, 12 арт. таго-ж раздзелу:

„Польшч згаджаецца, каб пастановы папярэдніх артыкулаў, калі датычаць асоб, належачых да меншасцяў расовых, рэлігійных, або языковых, былі абавязуючыя ў міжнародным значэнні і адданы пад гваранцыю Саюзу-Народаў. Ня мугуць быць яны зьменены без згоды большасці Рады Саюзу Народаў“.

Уся гэтая кумпанія заставалася спакойнаю толькі да першага атрымання сталай стыпендыі.

Стаўшы, як кажуць, на ногі „нашая інтэлігенцыя“ пачала адразу ня толькі хадаць, але і бегаць, узбаламудзішы сваю антынацыянальную пенаю нацыянальнае беларускае возера.

Палітыканы пачалі агітаваць ня толькі сваіх, але і чужых, нарываючыся пры гэтым на скандалы. Шляхцюкі папёрлі ў „единство русской культуры“, пакланяцца Пушкіну. А некаторыя рынуліся ў камсамол, выцягаць за хвост, пры дапамозе Маркса „единую недѣлимую“. Чужынцы-гандляры шабульнуліся ў камуністы, і стаўшы шэфамі нашых „марксыстаў“, працуюць на славу „Великой России“.

Пад націскам сваіх і чужых вятроў, якія дулі з усіх бакоў, беларуская сямья разбілася і расцяслася на гурткі, групкі і колы, варожыя адно другому.

Беларускі нацыянальны асяродак яшчэ доўга трымаўся, але нарэшце і ён закалыхаўся.

Каб пазбыцца надалей чужых нездаровых уплываў, баламудчых беларускую сямью, стараннямі лепшых нацыянальных элементаў закладаецца восеньню 1924 г. дзёве апалітычныя арганізацыі: Студэнскі Саюз, а затым Гурток Незалежнасці.

Студэнскі Саюз заняўся арганізацыяй і рэпрэзентацыяй беларускага студэнства, а Гурток Незалежнасці — дакладамі і лекцыямі аб нацыянальным, культурным і гаспадарчым жыцці Беларусі.

Карысць і патрэба гэтых арганізацыяў гаварыла сама за сябе, аднак ня глядзячы на гэта, амбітныя палітыканы з аднаго боку і бальшавікі-чужыя з другога, байкатуюць гэтыя ўстановы і нарэшце раскладаюць іх.

Разбіўшы нацыянальныя арганізацыі, бальшавікі-чужыя сталі больш паспешна фармаваць беларускі камсамол.

Такім чынам злажыўся гурток, да 20-ці чалавек, грамадзян Радавае Беларусі, ці правільней сказаць: гурток, жадаючых паехаць туды.

Стаўшы сябрамі гуртка „Марксыстаў“, яны выпрацоўваюць „стаж“ на права адчынення ім дзвярэй Ваўкаўшчыны.

Берлінскія авантюра і прыказ бальшавікоў на захват зьменавехаўцамі Беларускай Рады ў Празе, прымусіў беларусаў задумацца. Падаўляючая нацыянальная большасць калёні рашыла больш зарганізавацца і аканчальна адгарадзіцца ад элементаў, служачых аружжам у руках чужынцаў.

Пачаткам гэтай працы быў агульны сход сяброў Беларускай Рады ў Празе 12.XII. 1925 году, якім паміж іншым, прынята наступная рэзалюцыя:

„Прыймаючы пад увагу, што выступленне на Берлінскай нарадзе“ Старшыні Беларускай Рады ў Празе гр. Зайца, Сакрэтара яе гр. Дыліса і сябра Пракулевіча, санкцыянаваўшы авантуру Цвыквеніча—зьяўляецца праціўным мэтам і заданням Беларускай Рады ў Празе і беларускай нацыянальнай эміграцыі наагул, што выступленне гэтае і падпісы рэзалюцыі без дазволу і даручэння Рады паставілі пад удар беларускую культурна-нацыянальную справу сярод эміграцыі заграўніцай і кампрамітуюць беларускі адраджэнчэскі рух — Агульны Сход выяўляе абурэнне супроць падобнага паступлення сяброў, займаўшых адпаведнае становішча ў Беларускам грамадзянстве і ў Беларускай Радзе ў Празе і дзеля захавання добрага імя Беларускай Рады ў Празе, выключае іх: гр. Зайца, Пракулевіча і Дыліса са спісаў сябраў апошняй“.

Дабрасельскі.

Беларуска-літоўскае т-ва ў Коўне.

Як пішуць польскія газеты, ў Коўні нядаўна паўстала беларуска-літоўскае таварыства. На чале яго стаў В. Ластоўскі. Рэшта сяброў так-жа выдатныя беларусы і літоўцы. Мэта гэтага таварыства—збліжэнне беларускага і літоўскага народаў, а так-жа дапамаганне беларусам у іх змаганні за сваю поўную незалежнасць.

З гэтага таварыства, асабліва-ж з яго мэтаў беларускае грамадзянства можа толькі цешыцца. Збліжэнне беларускага і літоўскага народаў дужа пажадана.

Найбольш аднак прыемным для беларусаў у гэтым таварыстве, гэта—імкненне да незалежнасці Беларусі. Той, хто вольны ад рознага роду варушкаў цэнзуральных, найлягчэй можа развіваць незалежніцкую думку. А гэтую вольнасць прадусім мае, як заўсёды, эміграцыя.

3 Польшчы.

Праф. Кэмэрэр аб сытуацыі ў Польшчы.

У лёнданскіх газетах абшырна друкуюцца пагляды праф. Кэмэрэра аб гаспадарскай і грашовай сытуацыі Польшчы. Сытуацыя гэта, паводле праф. Кэмэрэра, вымагае вялікіх натугаў і самаахвярнасці з боку ўсіх класаў грамадзянства, пазваляе аднак пракаваць добрыя вынікі.

Урадавае непаразуменне.

Астатнім часам у газетах зьяўляюцца весткі аб рознага роду непаразуменнях у урадзе. Справа ў тым, што польскія сацыялісты ніяк ня могуць дагаварыцца з эвідэкамі. Розніца сацыялістаў з эвідэкамі справа Пілсудскага, якога яны хадзілі-б дапусціць да войска, а так-жа і справа зменшання самых чыноўнікаў і платы для іх. Усё гэта можа давесці да некаторых змен асабістага складу ў цяперашнім урадзе.

Пазычка туга ідзе.

Ужо даўно газеты пішуць, што справа заграўніцай для Польшчы пазычкі на добрай дарозе. Тымчасам час мінае, а пазычкі як няма, так і няма. Пазычка гэта мела быць дана пад заставу манаполю тытунёвага. Але амерыканскімі банкірамі ставяць дужа цяжкія для Польшчы варункі і дзеля гэтага польскі ўрад намагае дагаварыцца.

Безработцыце далей расце.

Безработцы ў Польшчы ня ўнімаюцца. Яно ўсё расце далей і прымае штурхавыя то гразнейшыя формы. Паводле аблічэнняў урадавых ад 11 да 16 гэтага месяца лічба безработных толькі ў Варшаве дасягнула да 13 тысяч. Калі лічбу гэту параўнаць з лічбай безработных мінулага тыдня, дык убачым, што яна павялічылася на 1.500 асоб.

Вугаль—запазэльсіны.

Сваё вугальне з так патрэбнага для Польшчы Горнага Слэвску, Польшча ня мае куды падзець. Ёй самой, дзеля яе ўпадаючай прамысловасці гэты вугаль непатрэбен. Намечына яго не бярэ, а далей вязці не апаляцца.

Вось-жа новы польскі пасол пры Мусоліні, Кавіцкі, арабіў з італьянскім урадам вельмі „карысную“ ўмову. Польшча вывезе ў Італію паўмільёна тоннаў тавара вугалля для італьянскага флёту, але за тое польскі ўрад абязуецца пусціць у край значную партыю італьянскіх апазэльсінаў.

У выніку гэтакай гаспадарчай палітыкі польскі работнік будзе танным вугальлем падтрымліваць прамысловасць не сваю, але чужую.

перад сёскай Лігі Народаў) гэтую ўставу прыняў 31 ліпеня 1924 г.

І толькі паўгода спусціўшы, за гэты час мін. Скіншы ўжо ўспеў у Жэнаве паказаць Зах. Дзярж. „толеранцыінасць“ Польскага Ураду да нацыянальных меншасцяў у форме прынятых языковых уставаў, Урад выдаў распараджэнне выканаўчае 31.VII. 1924 г. Распараджэнне ўраду, у агульнай рэдакцыі, можа толькі сведчыць аб тым, што Урад стараецца зрабіць немагчымым выкананне гэтае ўставы і зусім ня мае на мэтае развіцця беларускага школьніцтва.

Гэтае распараджэнне прадбача складанне дэкларацыі паасобных бацькоў, хочучых навучання ў беларускай мове; дэкларацыі гэтыя мусяць быць пасведчаныя праз дзяржаўныя ўстановы. Такі парадак зусім не стасуецца да школ польскіх.

Некаторыя дзяржаўныя ўстановы зусім адказваюцца сьцьвярджаць подпісы, а некаторыя вымагаюць спецыяльнае аплаты за сьцьверджанне.

Нават дзяржаўныя ўлады ўрадава выступаюць проці беларускага школьніцтва. Кіраўнік аддзелу школ пачатковых Віленскага Школьнага Кураторнума працітаў рэфэрат у Вільні, заклікаючы польскае грамадзянства да змагання з беларускім школьніцтвам. Далей, пісар Вішнеўскае гміны, Валожынскага пав. (швагра старасты), на „роўнеж“ нарадзе солтысаў-каталікоў, прызваў іх падаваць больш палікаў, каб у іх гміне не магла паўстаць ні адна беларуская школа.

Наканец, успомненнае распараджэнне прадбача складанне дэкларацыяў на беларускія школы на год

Взрыв на фабрике „Granat“.

У гэтыя мінулага тыдня ў Варшаве на фабрыцы „Granat“ наступіў страшны выбух. Агульны лік афяраў перавышае 40; прычына выбуху покуль што нявыяснена.

Новы пасол-камуніст у Сойме.

На месца ўдэксага ў СССР пасла Круліковскага прадстаўніком польскіх камуністаў у Сойме мае быць Адольф Варшавскі, выдатны публіцыст.

„Добрая“ гаспадарка.

У мінулым тыдні Соймавая Скарбовая Камісія разглядала пасольскую інтэрпеляцыю ў справе спіртнога манаполю. На камісіі выявілася, што манаполь гэты замест даць 400 мільёнаў зл. даходу, даў усяго... 172!

3 Савецкай Расеі.

Аграбілі касьера камуністычн. інтэрнацыянала

З Масквы даносяць, што 16 студзеня ў 12-ай гадзіне дня, дзёве лязання асобы, затрымалі ў Маскве касьера міжнароднага выканаўчага аддзелу, які перавазіў 350 тысяч рублёў, прад паўгадзінай атрыманых з савецкага Дзяржаўнага Банку. Затрымаўшы касьера, незнаёмыя паказалі пасведчанне Г. П. У. і забралі грошы.

Агульны пераліс насялення.

„Праўда“ піша, што ў гэтым годзе адбудзецца ў вусей Расеі агульны пераліс насялення, сельскіх гаспадарак, прамыслу, гандлю і кааператываў.

Наплыв безработных у Маскву.

У Маскву са ўсіх старон прыбываюць безработныя, шукаючы працы. Урад, каб зменшыць наплыв работнікаў, аб'явіў, што ўсе рабочыя, прыбываючы з правінцыі, будуць пазбаўлены ўрадавае дапамогі.

Новыя Савецкія міністры.

У савецкім урадзе наступілі пэўныя перамены. Найважнейшыя з іх гэта: адазванне Каменева са становішча заступніка старшыні Рады Народных Камісараў і кіраўніка Рады Працы, а наазначэнне яго на становішча камісара гандлю. Кіраўніком Рады Працы назначаны Рыкаў. На месца дасюлешняга Камісара Скарбу Сакольнікава назначаны, як кіраўнік гэтага камісар'яту Брухалаў, заступнікам яго назначаны Шэйнман.

3 Заграўніцы.

Адклад канфэрэнцыі аб разбраенні.

У цеснай сувязі з пацыфікацыяй сьвету стаіць і адклад праектаванай міжнароднай канфэрэнцыі ў справе разбраення.

Амерыка адмовілася прыняць учасьце ў ёй, калі, як трэбуюць Англія і Францыя, разбраенне мае адбывацца ня толькі на сушы, але і на моры.

Урад СССР запрапэставаў проці таго, што канфэрэнцыя мае адбыцца ў Швайцарыі, дзе быў забіты пасол СССР Воровскі.

Канец канфэрэнцыі ў Рызе.

На скочанай канфэрэнцыі парламентарыётаў балтыцкіх дзяржаў у Рызе польскі пасол з Літвы гаварыў аб праследаванні там палікаў. Ён сказаў, што дзякуючы зямельнай рэформе ў Лі-

юць адчыніць новую школу, (прыватную ці публічную), але зачыняюць усе дасюль існуючыя пачатковыя школы.

Пры абняцці ўлады праз Польшчу на землях беларускіх было 400 пачатковых прыватных і публічных школ. З усіх гэтых школ у 1922 г. засталася толькі 47, у 1924-25 г. і гэты астатак беларускіх школ быў зьліквідаваны.

У звязку з ліквідацыяй беларускіх школ, беларускае вучыцельства мусіла застацца зусім без працы.

Частку беларускіх вучыцеляў, у ліку 240 асоб, улада школьная ў 1922 г. прымушова памясціла на курсах у Кракаве з тэй мэтай, каб на сканчэнні гэтых курсаў яны пачалі працаваць не ў беларускай, а польскай школе. І сапраўды, кожны вучыцель атрымаў прыезд у школе польскай і то на землях этнаграфічна-польскіх, тыя-ж вучыцелі, што дамагаліся школы беларускай у сваім краі, былі зусім звольнены са службы. Пры такіх адносінах ураду да беларускага школьніцтва не маглі далей існаваць і беларускія вучыцельскія семінарыі, якія Польскія ўлады зачынілі: адну ў Сьвіслачы, Ваўкавыскага пав., а другую ў Барунах, Ашмянскага пав.

А. Публічнае школьніцтва.

Прычынай да ліквідацыі беларускіх школ была быццам адсутнасць адпаведнае школьнае ўставы, дагаварнай школ ня польскіх. У ліпені 1924 г. Польскі Урад уносе ў Сойм праект ўставы для школьніцтва няпольскага, Сойм з нябывалым паспехам (было гэта

перад адкрыццём школы; трэба іх складаць да 31-г сьнежня папярэдняга году, тады як жадаўне польскай школы здавальняецца ў тым-жа годзе.

Паміма спаўнення ўсіх фармальнасцяў праз насяленне, жадаючае беларускае школы, школьныя інспектары не абавязаны даць людзямні школу ў іх роднай мове, бо міністэрыяльнае распараджэнне дае ім неагранічанае, пад гэтым паглядам, права, прызнае ім права заквэстываваць усё, каб недапусціць да паўстання беларускае школы.

Ня глядзячы на тое, што Соймавая Устава вызнае запэўняе навучанне дзяцей у роднай мове, распараджэнне выканаўчае касуе гэтае права, даючы магчымасць самаволі школьных інспектараў, якія вяртаюцца да беларусаў і беларускага школьніцтва.

Не гаворачы ўжо аб зачыненых праз польскую ўладу да 400 беларускіх пачатковых школ і 2 вучыцельскіх семінарыі да 1923 г., трэба сказаць, што з пачаткам школьнага 1924—25 г. школьныя інспектары пастараліся зьліквідаваць апошнія, існуючыя яшчэ 29 беларускіх школ. Ліквідацыя гэтая рабілася або перарывам навучання ў беларускай мове, або пераходам вучыцеляў у польскія школы. Для прыкладу падаем некалькі фактаў ператварэння беларускіх школ на польскія: у вёсцы Ялажыцы, у в. Кавалі, Сьвянцянскага пав., у вёсцы Сычэвіцы, у в. Раеўшчына, Вялейскага пав.

(Далей будзе).

тве, паны збыднелі на 100 мільёнаў далараў. Дзеля таго, што з'езд меў інфармацыйны характар, ніякае рэзалюцыі ня прынята, а толькі запратакавалі прамовы.

Немцы ў Лізе Народаў.

У пачатку сакавіка сёл. г. у Жэнэве адбудзецца сесія Лігі Народаў спецыяльна ў справе прыняцця ў Лігу немцаў. Праўда, урад нямецкі яшчэ не падаў у Лігу адпаведнага ў гэтай справе падання, але ўсе пракананы, што хутка гэта зробіць і Нямецчына увойдзе ў склад Лігі Народаў.

Безработцы ў Нямецчыне.

Паводле вядомых вестак безработцы выглядае гэтак: У палове снежня 1925 г. безработцы ў Нямецчыне дасягнула ліку—1.059.000 безработных, маючых дапамогу; сюды ня ўходзяць безработныя ня маючы дапамогі, або прапуючы часова; лік такіх—аграмадны. Ад паловы снежня далей сілына ўзрастаў лік безработных, найбольш у Вестфаліі і Надрэніі, дзе да яго ўзросту прычынліся вялікія паводкі. У Рэнскай толькі правіяцыі, на канец снежня, зарэстравана 246 000 поўных безработных, маючых дапамогу, з якіх 30.000 дзякуючы паводкам.

Дапамогі, выплачвання безработным ад 1.65 да 2.58 мк. на асобу, зьяўляюцца вялікім цяжарам для дзяржавы, пры гэтым безработцы.

Сколькі падрабілі.

Сума грошы, якія падрабіў князь Віндш-Грэтэ, паводле французскіх падлічэнняў, даходзе да 3 мільярдаў франкаў (3.000.000.000 фр.).

Кітайска-Савецкае непаразуменне застраеца.

Паводле вестак з Манжуріі, непаразуменне між Расейскімі і Кітайскімі ўладамі, у звязку з перавозам войск кітайскіх усходняю чыгункай, становіцца што раз то большым.

Савецкі генеральны консул у Харбіне пераваў зносіны з Кітайскімі ўладамі, якія распачалі палітыку аружнага ўмяшання, у выніку чаго чыгуначны рух устрыманы. Расейскія ўлады сабіраюцца то-ж прыслаць войска дзеля ахароны жалезна-дарожнае сеці.

ХРОНІКА.

— „Маланна“. Выйшаў з друку № 1 двухтыднёвае гумарыстычнае часопісі „Маланка“. Выданне мае вельмі добры выгляд і багаты змест, пакідаючы за сабой далёка ранейшыя спробы ў гэтым кірунку.

— Адрывыны Беларусі календар. У хуткім часе выйдзе беларускі адрывыны сьпенны календар. Календар выхадзіць у другім выдаванні пасля канфіскацыі.

— Безработцы ў Вільні. 16 студзеня зарэстравана 4006 безработных, з іх 3257 мужчын і 749 жанок.

Па прафэсіі безработныя дзеляцца: без прафэсіі—1065, умысловых працаўнікоў—850, працуючых у скурным промысле—602, працуючых пры будоўлі—510, металёўцаў—260.

— Бюджэт м. Вільні. Сялетні бюджэт м. Вільні, у параўнаньні да леташняга, меншы на 353.685 злотых.

— Цэны на хлебарабнія прадукты з дня 19-га студзеня: жыта 25—26 зл. за 100 кг., пшаніца 30—32, авёс 28—29, ячмень браварны 30—31, вотрубье жытняе 19—20, пшанічнае 20—21, белы гарох 30—34, шэры 28—30, бульба 12—14, сена 11—12, насенне чырвонай канюшыны 50 зл. за пуд, масла 5½—7 зл. за кг.

— Рабунковы напад. Як падаюць польскія газеты, у сераду мінулага тыдня ў Вільні, у сенях Белар. Банку нейкія два незнаёмыя напалі на ідучую ў Банк М. Касатую і адабралі ад яе 250 дал. і 20 зл. Дзеілася гэта а г. 7 веч.

— Прабуюць трымацца. Як ведама, польская партыя „Wyzwolenie“ распалася сусім. Некаторыя паслы гэтай партыі, як Адамовіч, Галка і інш. думуюць залажыць нейкую новую партыю, ахрысціўшы яе „Крэсвай“. Думаем, што дарэмны высілкі. На іх вудачку народ наш цяпер ня пойдзе напэўна.

— Рынаковыя цэны з дня 19 г. м.: белы хлеб 52 гр. за 1 кг., сталовы 50, разовы 30, мука пітлявая 49, сталовая 47, разовая 29, пшанічная амерыканская 1 зл., краёвая 90 гр., свіное мяса 1.75, цяляціна 1.40, валовіна 2.00, валовіна 1.30—1.40—1.60, прывознае масла 6 20, тутэйшае 650, салаціна краёвая 2.80, вандэзная 3.00, цукер у костках 1.70, нясок 1.30, дробная ячменная каша 70 гр., рыж 1.00, белая соль 35 гр., звычайнае мыла 2.20, селядзец 30 гр., карасін 50 гр. за літр, 10 шт. яек 2.30, літр малака 40—50 гр.

— Цана грошы 21 студзеня: 1 далаяр каштаваў 7.30—7.32—7.28.

— Ленцыя. У нядзелю, 24 студзеня, у 4 гадз. папаў Бел. Студэнскі Саюз ладзіць публічную лекцыю ў салі Белар. Гімназіі (Вострабрамскай 9). Чытаць будзе грам. Ант. Лупкевіч на тэму: „Эвалюцыя беларускае адраджэнскае ідэалогіі і адбіццё яе ў літаратуры“.

Увадох волны і бясплатны.

— „Чайнінская справа“. 4. П. выяздная сёсія віленскага акр. суду ў Вялейцы будзе разглядаць справу 11 сялян з Гарадоцкай гміны, Вялейск. пав. в. Гелаш Алены, Радны Віцэся, Улачынска, Лянкевіча, Плявакі Якуба, Лужынскага Кастуся, Бабровіча Васіля, Кабана Міхала абвінавачаных з арт. 108 і інш. Заарыштаваны ўжо сядзяць каля 6 месяцаў у Вялейскай турме. Справа гэтая набыла ў Вялейскім павеце розгаласу ў свой час пад назовам „Чайнінскай справы“ дзеля таго, што арышты адбыліся з прычын давосу абшарніка Чайкіна, быццам сяляне хацелі заняць яго двор у часе польска-бальшавіцкай вайны.

— Працэс 94 палітычных. 1 лютага распачнецца ў Віленскім Акружным Судзе справа палітычных вязняў, якія ўжо даўно сядзяць у Лукішскай турме. Абвінавачваюць іх у камунізму. На суд выклікана каля 200 сьведкаў. Суд можа працягнуцца каля месяца. Абаронцаў—адвакатаў мае выступіць да 15 асобаў, паміж імі адв. Дурач з Варшавы, адв. Родзевіч, Міцкевіч і інш. з Вільні.

— Працэс 72. 11 лютага адбудзецца ў Віленскім Апеляцыйным Судзе разгляд справы 72 беларусаў, якіх Горадзенскі Суд у свой час засудзіў на розныя строки турмы.

Абаронцам выступае адв. Родзевіч.

Пісьмы з вёскі.

Здзічэнне.

В. Груд-Дзешиаўцы, Ваўкавыскага пав.

Да гэтага часу яшчэ ня было такога дзікога здарэння ў нашым баку, якое сталася якія два месяцы таму назад.

У вёсцы Груд-Дзешкаўцы забілі Юрку Пачобу ня чужыя, а свае.

Васіль Пачобіт адсылаў ад сябе да Юркі пастуха, якога трымалі па калейцы ўсе гаспадары вёскі і каторы яшчэ дзень павінен быў быць у Васіля. Калі гаспадар адпраўляе, трэ' ісьці, але хутка пастух ізноў вярнуўся, адказваючы, што яго ня прымаюць, бо яму яшчэ дзень належыцца жыць у Васіля. У той час, як Юрка пайшоў па вяду да студні бліска хаты Васілёвае, то адзін з трох сыноў Васілёвых вышаў з хаты і пачаўшы лаянку, удэрыў Юрку ў твар, а Юрак абліў яго вадой. Пакуль ён выцягнуў другое вядро і пачаў уцякаць, то Васіль з другімі двума сынамі выбеглі з хаты і ўхапіўшы калы і рыдлёўку пачалі дагнаць Юрку. Дагнаўшы адзін з сыноў Васілёвых удэрыў Юрку калом па галаве і той упаў без прытомнасці.

Азьявэрнушы Васіль з сынамі пачалі біць, выбегшых з хаты Юркавага бацьку, жонку, братоў і сястру. Юрку завязалі ў Ваўкавыск, дзе ён і памёр. Васіль з трыма сынамі забралі ў Ваўкавыск на „казёжны“ хлеб.

Шкода гэтых усіх людзей, агубіўшых сваё чужое жыццё.

Разала з пад Ляска.

Сумны абразок.

В. Кульгаі, Празар. гм., Дзісьненскага пав.

Вялікая нашая вёска і людзей шмат. Аднаго мала—гэта зямлі. Хто мае дзье, тры дзесяціны, дык гэта ў нас ня то што „кулак“, а ўжо сам „буржуй“. Заела нас гэтае беззямелье. Пачулі мы пра нейкую „зямельную рэформу“. Але ўжо наеліся мы гэтых усялякіх „рэформаў“, — ажно ўжо горла дзярэ. Дык і ад гэтых рэформы не чакаем зямлі. Ды каля нас няма чаго і „рэфармаваць“. Двароў вялікіх няма, а тыя, што былі без гаспадароў, дык раздалі ўжо ў „нагароду“ асаднікам.

Ледзь дачакаліся сёлета жніва, а хто дык доўга і не чакаў—хапаў і недасьпелае, бо галадуха дакучыла. „Буржуй“ нашы былі з хлебам мо' і да Вялікадня „кулак“ да Каляд, а простыя сьмяротныя дык толькі да дзядоў. Ну, і жыццё, не дарма людзі просяць сьмерці, як гэта здарылася ў нашай вёсцы перад жнівом. Калі хавалі адну кабету, дык дарослы мужчына галасіў—прасіў нябожчыцу, каб яна і яго хутчэй забрала да сябе, бо ён ужо ня мае сілы на гэткае жыццё. Дык нічога і дзіўнага, бо на што жыццё ў пастаянай нястачы, у беззямельлі, у голадзе, у цемры, жыццё сярод бязліку падаткаў, сярод дарожных, надворных і ўсялякіх павіннасцяў?

Затое напэўна ня просяцца ў зямельку тыя, хто раз'ядаецца на нашым карку. А гэтакіх няма—у пяць разоў больш, як даўней, а карысці з іх дзеля нас і дзеля дзяржавы—дык у пяць разоў менш. Як трапіш часам (вядома з „паказет рэлігіязм“) хоць у гміну,—дык і ня ведаеш, да каторага стала падыйсці і да якога „начальніка“ звярнуцца. Тутакіа войт, надвойт, пісар, тры па-

моцнікі, нейкі лаўнік. І ўсе гэты „начальнікі“ на пэсіях—дні не малы! Селянін і за тры гады таго не заробіць, што адзін з іх за месяц атрымае. А яшчэ-ж трэба дадаць сгоража, хурманоў, некалькі каней. А конікі ладныя,—асабліва, калі на іх едуць на імяніны, на хрысьціны, у лязьню, часам і проста на сьняцёр—і вядома-ж, ня мы, сяляне!

Цяперака, калі ўжо амаль канчаем сьлетні хлеб, калі ўся худоба ўключна да вопраткаў пайшла на падаткі, пачынаюць нас цешыць—што ад новага году будзе лягчэй. Што будучь змяніцца па „ужэндах“ дармаедаў, што падаткі будучь лягчэйшыя і г. г.

Пекныя песні! Ці верыць ім—ня ведаем?!

Бо ўжо каторы год пяюць нам і—пра канстытудыю, пра свабоду, роўнасьць, пра зямельную „рэформу“, пра родныя школы і пра ўсялякія дабрадзействы.

Толькі пакуль што бачылі і адчувалі адну бяду, нядолю, жалёбу, гора і сум. Дык і гэтай новай песні няк ня верыцца.

Зязюля.

Няма правадыра народу.

Вёсна Цярэшні, Гарманавіцкай гміны.

Каля нас дрэнна ўсюды дзеіцца. Найгорш нам дакучаюць мяйсцовыя паліцыянты. Прыдзіраюцца яны да ўсякага бяз даў прычыны. Цягаюць яны нашых людцоў раз за разам то ў Глыбокае да старасты, то у Лужкі на суд. Ад штрафаў, ды ад судоў у нас адкасацца ня можна. Паліцыянт застаў на варце чалавека сядзячага, а не стаячага, дык на яго пратакол—а ты там чалавеча ідзі ў Глыбокае за 35 верстаў і разбірайся са старастам і плаці штраф 15 зл.

Нейкі жыдок у Гарманавічах крыху мацней на рынку засьвістаў, дык яго паліцыя на суд у Лужкі. Падобныя рэчы і ў іншых справах нашага тут жыцця дзеюцца.

Дзеткам нашым па школах ня тое, каб было добра вучыцца. Яны бедненькія ў школе няк дзіцяць, хутка губляюць тое, што ім далі ў домі іхныя бацькі. Робяцца яны ў школе нейкія лянівія, агрызлівыя, непаслухняныя, толькі да танцаў ахвочныя. Інспектар школьны часта ў наш куток заглядаець, але ён мусіць школам мала цікавіцца, бо найчасцей гасьціць сабе ў нашага пробашча, а ў школах парадкі не напраўляюцца.

У гміне нашай усё новенькае. І войт новы і сакратар новы і самая будыніна пад гміну робіцца новая. Слаўны наш войт! Лоўка ён умеў падсыці да старасты. Дзеля гэтага стары войт атрымаў адстаўку, а яго мейсца заняў сакратар даўнейшы, сягонняшні войт. Тут нешта сказаць трэба і аб нашым ксяндзу пробашчу. Бабы нашы дык яго хваляць, што ён і добры і пабожны. Мужчыны-ж з яго не саўсім здаволеныя. Бурчаць пакрысе за тое, што дорага бярэць за патрэбы рэлігійныя, ды ў сягонняшні цяжкі час абкладаець вялікімі падаткамі на касцельныя рамонты. Пробашч наш многа працуець над „асьветаі“ бедных людзей. Разам са сваім бацькам, добрым чалавекам, шырыць ён крэпка польскія пабожныя газэты „Przewodnik Katolicki“ і „Rycerz Niepokalanej“.

Больш каля нас цікавых рэчаў пакульшто ня чувацца. Адно толькі, што пачынаюць ад ксяндза і кончачы на паліцыянце ўсе тут шчыра працуюць, нашыраючы сярод народу польскую культуру. А мужыка беларуса, дык яны так загналі ў куц, што той ані пікне. Набеларуску нашы сяляне толькі самі паміж сабой гукаюць. Гэта ў хаце, на вуліцы, у дарозе, на кірмашу і каля касцёла. А як сустраюцца з ксяндзам, ці паліцыянтам, ці так з якім чалавекам, што носіць значок „паньствова“, дык тады давай дамаць з ім папольску. Хто яго ведаець, ці доўга яго гэтак у нас будзе, але як цяпер ёсьць, дык нам здаецца, павінна быць іначай.

Цярэшна.

Наша Пошта.

М. Плюту з Новае-Вёскі — грошы і пісьмо мы атрымалі, газэта вам пасылецца акуратна.

П. Кліму з Шэні—прасьбу вашу спаўняем.

Праф. М. Вершыніну ў Празе—матар'ял атрымалі, надрукуем, газэта высьлаецца акуратна.

Я. Галубку—вершы вашы атрымалі.

Ю. Страху з пад Крэва—4 зл. атрымалі, так-жа атрымалі пісьмо ваша, адрэс ваш перадалі ў Рэдакцыю „Biełaruskaj Krynicy“, будзеце яе атрымліваць.

Атрымалі:

Ад: П. Кліма з пад Пружан, А. Ермаловіча з Выганшчы, Я. Вагушевіча з пад Траб, П. Івашкі з Саба і А. Якімовіча з Навашоў — па 1 зл.

Ад: Я. Яўтуха з Заполья, Р. Маеўскага з Ліды, М. Рудакі з Салют, Т. Салей з Гонды і Э. Карпенюка з Цяцераўкі — па 2 зл.

Ад: В. Чарняка з Муравы, А. Вераб'я з Лушэва і П. Кучынскага з Кабелі — па 4 зл.

Ад: А. Марача з Кудькаў — 1 зл. 50 гр.